

שחרית: חצי הלל¹¹ ואברהם זקן, זבדיה¹², קדיש תתקבל. שיר של יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום.

קריאת התורה: מוציאים שני ספרי-תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת השבוע, לפני ההגבה מניחים את ספר-התורה השני על הבימה¹³, ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיד בפרשת פינחס "וביום השבת... ובראשי חודשיכם... ונסכו". הגבהה וגלילה. הפטרה: 'השמים כסאי' אין אומרים 'אב הרחמים'.

מוסף: 'אתה יצרת'. טעה ואמר 'תיקנת שבת' ונזכר עד שלא סיים תפילתו – חוזר ומתחיל

'אתה יצרת', ואם סיים תפילתו – חוזר לראש התפילה; ואם אמר 'אתה יצרת' אף-על-פי שחתם ב'מקדש השבת' בלבד, יצא ידי חובתו¹⁴. התוועדות בבית הכנסת¹⁵. מנחה: אין אומרים 'צדקתך'.

יום שני

ג' בשבט

יום ראשון בלילה, אור ליום שני¹⁶: אם העננות מוגברת, יש לקדש את הלכנה מיד כשאפשר, גם אחר ג' ימים (מעת-לעת) מהמולד (החל מהלילה), ואין להמתין עד אחר שבעה ימים מהמולד¹⁷.

התחיל ברכה רביעית, ולשלול בין הפרקים אחר, כמובן מלשון סידור רבינו בקשר לברכות קייש שאין עונין אמן בשבוע הברכה אלא לאחר ברכה זו דווקא, ולכן נקט כפל לשון "ברכה זו (השלישית)", ללמד שההיתר הוא רק משום שבין הפרקים הוא בסוף ברכה זו.

11 לענין הפסקה **לשאלת שלום** באמצע הלל, כתב אדה"צ שו"ע (סי' תפח ס"ג) שבימים שנומרים את ההלל דינו כקייש, וכשאומרים חצי הלל שהוא מנהג דינו כהלל דרי"ח, ומסיים "עיינן סי' תכ"ב". ובשו"ע הב"י, למרות שבסי' תכ"ב ס"ב פסק שלא לברך על הלל דרי"ח (והרי הטושי"ע ושו"ע רבינו סי' נא תלו איסור ההפסקה בפסדיו בברכות שלפני ושלאחרי. וראה ערוה"ש סי' תכ"ב ס"יא), הרי בסידור שם פסק שאסור להפסיק בו, ודינו לשאלת שלום גם באמצע הפרק כמו בין הפרקים דק"ש. ולדעת אדה"צ (סוה) שלענין הפסקה **לאמן וכדומה** דין בין הפרקים דק"ש כאמצע הפרק, ברור שאין להפסיק יותר מאשר בקייש, וזאת אף דאמן הוי "שבח וכעין זמרה", כיוון שאיסור ההפסקה נובע מזה שהלל היא מצוה בפ"ע כמו קייש, ויהיאלל אין פוחתין ממנו ואין מסיפין עליו (תוספתא פסחים פ"י) – כ"ז ע"פ סי' הפסק בתפילה ספ"ד ובמילואים, וכדעת סי' דיני ומנהגי רי"ח חב"ד פ"ח ס"י"ב, דלא כמ"ש בהתקשרותי

גיליון שלח עמ' 18, כדעת שו"ת יבע אומר ח"ב או"ח סי' לב, נטעי גבריאל פסח ח"ג פ"ז ס"י"ב ואשי ישראל פליטי סמ"י שדינו כפסדיו (ראה גם 'הערות וביאורים – אהל תורה' גיליון תתמ"ח עמ' 69).

12 אף שבדרך-כלל נוהרים, על-פי האריז"ל, מלהזכיר שמות מלאכים (שער המצוות פרשת שמות. סי' שמירת הגוף והנפש סי' צ ס"ג, ושי"ג), הרי כאן מבטאים בפה את שם המלאך "זבדיה" כיוון שהוא גם שם-אדם בתנ"ך (נערא ח, ועוד) – שער-הכולל סי' פ' לו בפירוש דברי אדה"צ בסידורו. בסידורי 'תהילת ה' החדשים דארה"ק, כבר ניקדו תיבה זו (בסידור 'תורה אורי' משפט זה **כולו** אינו מנוקד, וזבדיה' מודגש שם בגרשיים).

13 שערי-אפרים שער י' סעיף יב.

14 לוח כולל-חב"ד.

15 היום-יום, לי בניסן.

16 המולד הי' ביום חמישי בבוקר בשעה 7:23 ולא כפי שנדפס בטעות בגיליון הקודם.

17 שער-הכולל פרק לג אות ב, עיי"ש בסופו, וכן בהגהת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב על זה (בסידור תורה-אור תשמ"ז עמ' 489) ובסופה. וראה בס' ידני ומנהגי ראש-חודש – חב"ד פ"ב ע"ב הע' 32.

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש צוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תצו

ערב שבת-קודש
פרשת וארא
כ"ט בטבת ה'תשס"ד

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לזכות
האחים התמימים הדגולים לבית
דייטש
הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה
וגיסם ר' גבריאל גופין שיחי

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

באר את התורה, "בשבעים לשון פירשה להם"³, – זו עבודת המיוחדת של נשיא דורנו בהפצת התורה והמעיינות גם לאלו שנמצאים במעמד ומצב ד"אחר, שבשביל שיהיו במעמד ומצב ד"בן" (בפועל ובגילוי), צריכים לתרגם להם ענייני התורה "בשבעים לשון".

ערבית: לפני שמונה-עשרה אין מכריזים 'יעלה ויבוא', אבל טופחים על השולחן, להוכיח לציבור לומר זאת.

ברכת המזון:

טעה ולא הזכיר 'יעלה ויבוא' בברכת המזון (הערב או מחר, עד לפני השקיעה של מוצאי ראש-חודש), ונזכר אחר שאמר "ה" של "בונה ברחמי ירושלים" אומר "ברוך... שנתן ראשי חודשים לעמו ישראל לזכרון", בלא חתימה. אבל אם נזכר אחר שאמר תיבת "ברוך" של הברכה הבאה, "הטוב והמיטיב", אינו חוזר.

התחיל סעודתו מבעוד יום ואכל כזית, ונמשכה סעודתו אפילו כמה שעות אחר צאת היום – מזכיר 'יעלה ויבוא' בברכת המזון, בתנאי שעדיין לא התפלל ערבית.⁶

ביעלה ויבוא המברך מגביה קולו מעט והשאר עונים 'אמן' על 'זכרנו... לטובה', 'ופקדנו בו לברכה', 'והושיענו... טובים' – "בין הפרקים ובסוף ברכה זו (השלישית)".¹⁰

שבת-קודש פרשת וארא

[מנהגי ראש-חודש פורטו לאחרונה בגלילות תכה, תלב. כאן נוספו כמה ביאורים, הלכות והנהגות]

עבודה פנימית:

בכל ראש-חודש, באחד לחודש, נהג כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לומר: "חודש טוב! שנתייגע בעבודה בפועל כדי לחוש את החיות פנימי בהרגש בפועל, הרגש המביא לידי פועל במידות טובות ובהרחבת הבנה והשכלה של חסידות".

גילוי משיח:

בראש-חודש מתגלה בכל אחד ואחד מ ישראל ניצוץ משיח שבו, בחינת היחידה, שהיא ניצוץ מבחינת יחידה הכללית, נשמתו של המשיח, וגילוי זה פועל חידוש בכל מציאותו ובכל ענייניו, שנעשים חדורים בבחינת היחידה. והעיקר, שעל-ידי זה נעשה התגלות וביאת משיח צדקנו ועד כפשוטו ממש, נשמה בגוף, "מלך מבית דוד".²

ענייניו של ראש-חודש שבט:

"בעשתי עשר חודש באחד לחודש... הואיל משה (כולל אתפשוטת דמשה שבכל דור)

(6) קצות השולחן סי' מז סיד עיפ סידור אדה"ז.
 (7) שו"ע אדה"ז סי' קפח סו"ס. סידור אדה"ז. ולא התקינו לומר 'יעלה ויבוא' בירחמין כמו שנוהגים ביועל הניסים, משום הזכרת שמות שיש בו, שם סעיף יב.
 (8) שו"ע אדה"ז שם סעיף יז.
 (9) ראה מקור מנהג ענייניו ז' מרב האי גאון, בשער-הכולל פי"ט ס"ק לו.
 (10) לקוטי-שיחות ח"ד עמ' 380. פשוט, שהכוונה שמותר לענות (לא באמצע הפרק, דהיינו באמצע אמירת יעלה ויבוא, או בסופו) רק בין הפרקים שבסוף ברכה זו, בטרם

(1) תרגום מאדיש – אגיק אדמו"ר מהורייצ חייג עמי תמ.
 וראה ספר המאמרים מלוקטו לכ"ק אדמו"ר חלק ד עמ' רס: "כי בראש חודש הוא מולד הלבנה... דלית לה מגרמה כלום. וכן הוא בישראל, שדומין ללבנה ומונין ללבנה, שבראש חודש הוא זמן מוכשר לגלות כח הביטול שישנו בכל אחד מישראל".
 (2) ספר-השיחות תשנ"ב ח"א עמ' 123.
 (3) דברים א, ג'ה ובפירושו רש"י.
 (4) ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 188 הערה 7.
 (5) עיפ סידור אדה"ז.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ט בטבת ה'תשס"ד – ז' בשבט ה'תשס"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ט בטבת	ה' איסורי ביאה. פרק ט-יא.	ה' ציצית. פרק ג.	מל"ת שמו. שמו. שמו. שמו.
ש"ק	א' בשבט	פרק יב-יד.	ה' ברכות. בפרקים אלו.	מל"ת שבו. שמו. שמו.
א'	ב' בשבט	פרק טו-יז.	פרק ב.	מל"ת נב. נג. נה. נד. נה. נד. שש. שסא.
ב'	ג' בשבט	פרק יח-כ.	פרק ג.	מל"ת קסא. קסב. מ"ע לח. מל"ת קס. קנח. קנט.
ג'	ד' בשבט	פרק כא-כב. ה' מאכלות אסורות. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ד.	מל"ת שנו. מ"ע קמט.
ד'	ה' בשבט	פרק כד.	פרק ה.	מ"ע קנ. קנא. קנב. מל"ת קעב. קעד.
ה'	ו' בשבט	פרק טו-יז.	פרק ו.	מל"ת קעג. קעה. קעז. קעח.
ו'	ז' בשבט	פרק ח-י.	פרק ז.	מל"ת קעט. קפ. קפח.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ט בטבת	4.37	5.24	5.46	6.46	9.14	11.53	12.22	5.05.4	5.31
ש"ק, א' בשבט	4.36	5.24	5.46	6.45	9.14	11.53	12.23	5.06.3	5.32
א', ב' בשבט	4.36	5.24	5.46	6.45	9.14	11.53	12.23	5.07.3	5.33
ב', ג' בשבט	4.36	5.23	5.45	6.44	9.14	11.53	12.23	5.08.2	5.34
ג', ד' בשבט	4.35	5.23	5.45	6.44	9.14	11.53	12.23	5.09.1	5.35
ד', ה' בשבט	4.35	5.22	5.44	6.43	9.14	11.54	12.23	5.10.1	5.35
ה', ו' בשבט	4.35	5.22	5.44	6.43	9.13	11.54	12.24	5.11.0	5.36
ו', ז' בשבט	4.34	5.22	5.43	6.42	9.13	11.54	12.24	5.11.9	5.37

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
וארא	4.29	5.44	4.43	5.45	4.33	5.43	4.47	5.47
בא	4.35	5.50	4.50	5.51	4.39	5.50	4.54	5.53

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוך • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב
 כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il
 ISSN 0793-7474

בשעת שמונה-עשרה כדי שיהיה מורא שמים עליו ואימת התורה, ועל-ידי זה יהיה לו כוונה, אין איסור בדבר, דעל-כורחך לא אמרו בגמ' אלא כשאוחז אותו לשמירה בעלמא. ובסוף דבריו מסיק להלכה דמכל מקום לענין תפילת שמונה-עשרה אין מקום להקל בזה כיוון שלא מצאנו היתר מפורש בזה מה-שאינ-כן לשאר דברים מותר.

ולפי זה כתב המחצית-השקל שם שהוא הדין נמי בשעה שמברכין החודש שהש"ץ מחזיק הספר-תורה בידו, דאם כוונתו באחיזת ספר-תורה לעורר הכוונה שפיר דמי. ועיין במשנה-ברורה סי' צו ס"ק ב דפסק גם כן דמותר לש"ץ להחזיק ספר-תורה בידו בשעה שמברכים החודש, ולא חוששין [בכיוצא בזה] לדברי המחבר בשו"ע דכשהוא מתפלל לא יאחזו בידו ספר או תפילין.

וראה עוד טעם המובא בספר מקור-חיים ס' רפד דכשמברכין החודש בשבת שלפני ראש-חודש נהוג שהספר-תורה בורוע הש"ץ, שיותר תחול תחינה ובקשה וברכה. ולפי זה כתב שם דלא טוב עושים אותם ש"ץ דמפני ניגונם וצעקתם נותנים הספר-תורה ליושב בצידם כשמנגנים לששון ולשמחה. יוצא מדבריו עוד ראייה ברורה דהמנהג שהתקבל בכל תפוצות ישראל הוא שהש"ץ שמברך ברכת החודש הוא זה שמחזיק את הספר-תורה בורועו ולא מצאנו שאדם אחר יחזיק אותו.

ובנוגע למה שנהג בזקנותו הגבאי הרה"ח ר' יוחנן גורדון ז"ל, הוא משום דבזקנותו היה קשה עליו להחזיק את הספר-תורה זמן רב, והוא על-דרך מה שמובא בספר שערי-אפרים או"ח סי' קמ"ו ס' א דאין הסגן רשאי לכבד במצוות ההגבהה למי שירי רותתין הרבה או לזקן ותש כוח שידוע שהוא מגביהו לשבת מיד, כי אין לו כוח להחזיקו זמן מה כלפי העם שיוכלו להסתכל היטב, וגם האיש ההוא צריך למנוע נפשו מזה. אם-כן, הוא הדין גבי החזקת הספר-תורה בשעת ברכת החודש, אם הש"ץ הוא זקן וקשה לו להחזיק את הספר-תורה זמן רב, יש מקום לתת אותו לאדם אחר להחזיקו במקומו. אבל אם לאו, פשוט הוא כדברינו לעיל שהש"ץ הוא זה שמחזיק ולא אדם אחר.

הרב יעקב חביב, רב ומו"צ בשכונת קריית-משה, ירושלים ומח"ס שו"ת יריח השדה'

חשש 'אוהל' בכיסוי לסכך הסוכה

ב"לוח השבוע" גיליון תפ עמ' 18 נכתב — שאלו המכסים את הסוכה מפני הגשם בכיסוי פלסטי ידאגו שיישאר טפח פרוס לפני החג כדי שבחג יוכלו להסיר את הכיסוי.

ראוי היה לציין, שכל זה הוא רק כאשר נוצר חלל טפח לפחות, בין הכיסוי לסכך, כי ללא חלל זה אינו נחשב לאוהל (עיין שו"ע אדמוה"ז א"ח סי' תר"מ סע' י). וכיוון שבדרך כלל כיסוי הפלסטי צמודים לסכך ואין חלל טפח ביניהם — ממילא אין צורך להשאיר טפח פרוס.

ויש להוסיף: אם פריסת הכיסוי היא מתחת לסכך — דעת אדמוה"ז (בשו"ע שם) היא לאסור בכל אופן אף כשאין חלל כלשהו. וכן היא דעת ה"לבושי שרד" (בשו"ע שם), דלא כמו שכתב המשנה-ברורה (סי' תר"מ ס"ק כ"ה) בשם הפרי-מגדים. ובמקרה זה, כאשר פריסת הכיסוי היא מתחת לסכך, נכונה ההערה שיש להשאיר טפח פרוס.

הרב יהושע הכהן גרוס, בני ברק

העצה ל"מצרים" היא "דם" - חיות והתלהבות בענייני קדושה

הקרירות לענייני קדושה, היא שורש כל העניינים המנגדים לקדושה, ולכן המכה הראשונה היתה במים, שמסמלים קרירות □ לאחר מכת דם, המסמלת חמימות לענייני קדושה, באה מכת צפרדע, שתוכנה קרירות לענייני הילעומת זה □ מכאן הוראה לכל הדורות — להתחיל ב"עשה טוב" □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

התחלת יציאת מצרים היתה על-ידי עשר המכות, שעל-ידין נשברה גאוות פרעה וגאוות מצרים. והרי זה תוכן פרשתנו, שבה מסופר אודות המכות — דם צפרדע כו'.

א. דובר' כבר פעמים רבות, שכל העניינים שבתורה, לא רק הדינים, אלא גם הסיפורים, הם הוראה — תורה מלשון הוראה² — בכל זמן ובכל מקום, עד סוף כל הדורות. וזהו ענין נצחיות התורה.

ב. התחלה פרשתנו היא אודות קושי השיעבוד והגלות במצרים.

הפרשה מתחילה בתיבות "וארא אל אברהם גו", שהם מענה הקב"ה למשה רבינו על שאלתו (בסוף פרשת שמות) "למה הרעותה לעם הזה גו" והצל לא הצלת את עמך".

והיינו, שגם הסיפורים והמאורעות הקשורים עם מעמד ומצב שאינו שייך בדורותנו אלה, הנה מצד נצחיות התורה, גם הם הוראה בכל דור.

האמור הוא בנוגע לכל סיפורי התורה, ומכל-שכן הסיפורים אודות יציאת מצרים:

הגלות היתה קשה כל כך, והחושך חזק כל-כך — חושך כפול ומכופל — עד שאפילו אצל משה רבינו, שהוא תכלית החכמה והשכל דקדושה, הנה אפילו בשכלו לא היה מקום לזה, ושאל "למה הרעותה לעם הזה".

מצוות זכירת יציאת מצרים היא בכל יום, כיוון שענין יציאת מצרים ישנו בעבודה הרוחנית של האדם בכל יום, כפי שמבאר אדמו"ר הזקן באריכות בתניא³ ובתורה-אור⁴. ואם כן, בודאי שכל הסיפורים שהתורה מספרת אודות אופן יציאתם של ישראל ממצרים בגשמיית, הם הוראה גם באופן "יציאת מצרים" ברוחניות.

וגם לאחרי כן, כאשר משה רבינו מסר לישראל את מענה הקב"ה "לכן אמור לבני ישראל אני הוי' והוצאתי אתכם מתחת סבלות

1 שיחה זו (עד סוסי"ג) הוגהה על-ידי כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונרפסה בלק"ש ח"א עמ' 119 ואילך (מהדורא מתורגמת ללה"ק — עמ' 109 ואילך). במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
2 ראה זח"ג קנבא.
3 ראה שם נגב. גו"א (למהר"ל מפראג) ר"פ בראשית בשם הרד"ק (לתהילים יט, ח).
4 פמ"ז.
5 פרשתנו נז, ב ואילך.

מצרים גו' וד' לשונות של גאולה – ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה". אפילו הגילוי היוצא מגדר הרגיל של שם הוי', שנתגלה אז, כמו שנאמר "לכן אמור לבני ישראל אני הוי'", שהוא גילוי נעלה ביותר – לא שבר גילוי זה את הגלות אצלם, ולכן "ולא שמעו אל משה גו'".

ובוודאי שהאשמה לא היתה מצד השליח שמסר את דברי הקב"ה, שהרי השליח היה משה רבינו, ש"שכינה מדברת מתוך גרונו של משה", דהיינו שאפילו הגוף הגשמי דמשה היה צינור וכלי למסור את דבר הקב"ה כמות שהוא.

ג. כל האמור – מבואר בהתחלת הפרשה.

אבל בהמשך הפרשה מסופר אודות המכות, שדווקא הן התחילו לשבור את הגלות, מבלי הבט על חזקה ותוקפה, כנ"ל.

וזהו הוראה בעבודת כל אחד ואחד, בכל יום, ביציאת מצרים הרוחנית:

מבלי הבט על כך ש"מצרים" הוא אצלו בתוקף גדול – הן אם זה בחינת מצרים דקדושה, דהיינו שעבודתו היא על-פי טעם ודעת, ובמילא עבודתו היא מוגבלת, מצרים וגבולים, או אפילו אם זה מצרים דלעומת-זה, דהיינו שאפילו העבודה שעל-פי טעם ודעת חסרה אצלו – אף-על-פי-כן, על-ידי עבודת המכות ביכולתו לשבור את החזק המצרים, ולפעול גאולה בנשמתו.

ד. המכה הראשונה ששברה את גלות מצרים היתה דם. המים – מי הנילוס – נהפכו לדם.

כידוע¹⁰ החילוק בין משה לכל הנביאים, שאצל כל הנביאים היה צריך להיות התפשטות הגשמיות בשעת הנבואה, כיוון שגופם הגשמי לא היה כלי לזה, ואפילו לאחר זה – התנבאו ב"כח" (בכחינת דמות בלבד), אבל משה רבינו בשעת הנבואה "עומד על עמדו", והתנבא ב"זה"¹¹, כיוון שגופו הגשמי היה צינור וכלי למסור את דברי הוי' כמות שהם.

ונוסף לזה היה זכרון זכות אבות, שהזכיר הקב"ה בהתחלת דבורו: "וארא אל האבות"¹², שזכרון זכות אבות הוא סיוע גדול, כפי שמצינו במשנה¹³ שהיו אומרים "האיר פני כל המזרח עד שבחברון", "להזכיר זכות ישני חברון"¹⁴, שזהו סיוע בעבודת הקורבנות בכלל ובקורבן תמיד בפרט.

יתירה מזו: זכרון זכות אבות היה על-ידי הקב"ה עצמו, שזהו סיוע גדול ביותר.

החזקת ספר-תורה בברכת החודש, חשש 'אוהל' בכיסוי לסכך הסוכה

בעניין החזקת ספר-תורה בברכת החודש

ראיתי את מה שכתב הרב שד"ב חייקין בגיליון תפ"ו, במדור 'בירור ענייני הלכה ומנהג', שבו הוא רוצה לברר את המנהג האם בשעה שמברכים את החודש, הש"ץ שמברך הוא המחזיק ספר-התורה, או שאיש אחר העומד לידו מחזיקו.

הנה הדבר פשוט שהמנהג המקובל בישראל הוא שהמברך הוא המחזיק את ספר-התורה, והוא מנהג קדום אצל קהילות אשכנז, והזכירו מהר"ז בינגא שהיה תלמידו המובהק ומחותנו של המהרי"ל ומבוסס על דברי הראב"ה מסכת ר"ה סי' תקל אהא דאיתא שם (כד,א): וידבר ה' אל משה וכו' מועדי ה' אשר תקראו וגו' מכאן שראש אב בית-דין אומר "מקודש" וכל העם עונין אחריו "מקודש מקודש". מכאן נהגו שמברכין בבית-הכנסת ומכריזין על החודש מי שעשה ניסים וכו' ראש חודש ביום פלוני.

ועל דברים אלו שכתב הראב"ה כתב מהר"ז בינגא וז"ל: ומזה הטעם נהגו שמברכים החודש בשעה שהחזן יושב וספר-תורה בחיקו ושניים יושבים אצלו, משום דהווי שלושה, כמו קידוש החודש דאין קידוש החודש פחות משלושה, עכ"ל.

לפי זה, טעם הדבר שהש"ץ מחזיק ספר-תורה בשעה שמכריז על החודש הוא דוגמה לאב בית-הדין, שמכריז את קידוש החודש. וראה עוד בדברי האבודרהם סדר הכרזת ראש-החודש וע"ש. וראה עוד במג"א או"ח סי' תיו סק"א דישנם כמה דברים שעושים בברכת החודש בדוגמה למה שעשו בשעת קידוש החודש ולכן נהגו לעמוד בשעת אמירת ברכת החודש דוגמת קידוש החודש שהיה מעומד. וכן כתב הדעת-תורה למהרש"ם שם דהביא מקור לדברי המג"א דקידוש החודש מעומד, מהא דכתב בספר האשכול הלכות ברכת הודאה סי' כג וע"ש.

ובאמת מצאתי בדברי האחרונים התייחסות לעניין מה שהש"ץ מחזיק את הספר-תורה בשעה שהוא מזכיר את החודש, והוא במה שכתב האגרות-משה או"ח ח"א סי' קמב על-פי מה שהביאו התוס' בברכות דף מח מפרקי דרבי אליעזר, דכשהיו צריכין לספר-תורה בשעת קידוש החודש היו עושין עגולה, ובשביל הספר-תורה שאינו במקומו עמדו כשאמרו "מקודש החודש". ומשום הכי גם אנו, כשמחזיק הש"ץ את ספר-התורה, כשאומרים ראש-חודש פלוני, עומדים. ואולי לזכר זה מחזיקים הספר-תורה דאם לא כן מאין מנהג זה להחזיק ספר-תורה בשעת ברכת החודש, עכת"ד.

והנה דנו הפוסקים במה שהש"ץ מחזיק את הספר-תורה בידו בשעת ברכת החודש מהא דאיתא בשו"ע או"ח סי' צו ס"א, דבשעת התפילה לא יאחזו בידו תפילין ולא ספר מכתבי הקודש וכו', מפני שליכר עליהם שלא ייפלו וייטרדו ותתבטל כוונתו. והט"ז שם ס"ק א הקשה מזה על מה שנוהגין שהש"ץ מחזיק בידו הספר-תורה בשבת, כשאומר יקום פורקן ושאר הדברים, ואף-על-פי שאין צריך בהם כוונה כבתפילת שמונה-עשרה, מכל-מקום חזינן מחזיל שאין בזה הידור.

וכתב שם לתרץ דכיוון שכונת הש"ץ או להתפלל על לומדי תורה בנוסח יקום פורקן ועל כן מחזיק הספר-תורה בידו, הווי כמו לולב בזמנו, ולא עוד אלא יתירה מזו אם תופס ספר-תורה בידו

(6) פרשתנו ו,ו.
 (7) ש.ט.ס.
 (8) לאחר ש"וארא אל אברהם גו' בא"ל שר-י ושמי הוי' א' נודעתי להם", דהיינו שזהו גילוי שלא נתגלה גם להאבות (מהנחה בלתי מוגה).
 (9) ראה זח"ג רלבא (ברע"מ). ז.א. רסה, סע"א. שמו"ר פ"ג, טו. ויק"ד פ"ב, ג. מכילתא יתרו ית.ט.
 (10) רמב"ם ה' יטוה"פ פ"ז ה'ו.
 (11) ספרי ופרש"י ר"פ מטות.

(12) פרש"י ריש פרשתנו.
 (13) יומא כה, סע"א. תמיד ל,א.
 (14) לשון הרשב"א בשו"ת ח"א סת"ג. וראה פרש"י יומא שם, ריש ע"ב ד"ה ואיבעית (מירושלמי יומא פ"ג ה"א).
 (15) ראה תו"א ר"פ ויחי. ובכ"מ.
 (16) כידוע (מכילתא יתרו יט, ט) ש"אינה דומה שמיעה לראייה", כיוון שההתאמתות בשמיעה היא פחותה הרבה מההתאמתות בראייה וקל יותר לבוא אליה (מהנחה בלתי מוגה).

פרשת וארא

וארא אל אברהם (ג,ו)

"וארא" הוא לשון עבר וגם לשון הווה. זאת אומרת שהתגלות זו, שהיתה אל האבות, מצויה גם עתה בנשמות ישראל. שהרי בנשמתו של כל אחד מישראל יש בחינת "אברהם" שבה (מידת האהבה לה'), וכן בחינת "יצחק" שבה (מידת יראת ה'), ובחינת "יעקב" שבה (מידת הרחמים); וכשתגלות מידות אלו, הרי זה בדוגמת ההתגלות האלוקית אל האבות.

(אורח התורה שמות כרך ז' ע' ב'תקפט)

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב (ג,ו)

וארא: אל האבות (רש"י)

מה מוסיף רש"י בפירושו על לשון הכתוב?

אלא ההתגלות האלוקית לאברהם ליצחק וליעקב לא היתה בגלל מעלתם הפרטית של כל אחד מהם, כי אם לפי שהיו אבות האומה, וכל מה שקיבלו – מסרו לבניהם אחריהם ולבית ישראל כולו.

(לקוטי שיחות כרך ג עמ' 860)

ושמי ה' לא נודעתי להם (ג,ו)

סיבת שעבודם של בני-ישראל במצרים היתה כי הקב"ה רצה שיתגלה אליהם שם הוי' בשעת מתן-תורה [כדרכיב (דברים ה'): "פנים בפנים דבר הוי' עמכם"]. לכן היו בני-ישראל זקוקים להקדמת זמן של סבל וייסורים, כי על-ידי זה נתעוררה בהם תשוקה עזה לצאת מאפלה לאורה, ואז נעשו ראויים להתגלות אור התורה [ובלשון רז"ל (ברכות ה'): "שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל, וכולן לא נתנן אלא על-ידי ייסורים: ...תורה וכו'"].

זהו שאמר הקב"ה למשה "ושמי הוי' לא נודעתי להם": אתה שאלת "למה הרעותה?". ובכן, סיבת הדבר היא, רצוני לגלות לישראל את שם הוי', גילוי שלא זכו לו אפילו האבות.

(תורה-אור פרשת שמות, דף נ' עמ' ב' וג')

* * *

מבואר בחסידות, שהאבות, אשר קדמו למתן-תורה, לא זכו לגילוי שם הוי', ואילו בני-ישראל זכו במתן-תורה לגילוי שם הוי' [כפי שנאמר בהמשך הכתוב "לכן אמור לבני ישראל אני הוי'... וידעתם כי אני הוי'"].

ויש לשאול, מכיוון שכבר עברו אלפי שנים מאז שנתגלה שם הוי' במתן-תורה, מה שייך אלינו העניין ד"שמי הוי' לא נודעתי להם" (והרי התורה היא נצחית)?

ויש לומר, דאף-על-פי שבמתן-תורה נתגלה שם הוי', מכל-מקום כיוון שלעתידי-לבוא יתגלה שם הוי' באופן נעלה לאיך-ערון, כמבואר בחסידות, נמצא, שגם המעמד ומצב שלאחרי מתן-תורה הוא באופן ד"שמי הוי' לא נודעתי" לעומת אותו הגילוי שהיה לעתידי-לבוא.

(ספר-השיחות תשנ"ב כרך א עמ' 262)

טבע המים הוא קר ולח¹⁷. בכלל, קרירות היא היפך הקדושה, כי קדושה היא חיות, כמו שכתוב באבות דרבי נתן¹⁸: "עשרה נקראו חיים", ומונה לכל לראש ש"הקב"ה נקרא חיים", ולאחר זה מונה את כל הדבוקים בנוגע לגילוס הלשון "עוֹלָה לקראתו", כיוון שאינו בא מלמעלה, אלא מהמים שמתחת לארץ. ומי גילוס אלו – הדינו הקרירות לקדושה חיים – היו העבודה-זרה דמצרים, שמשם נמשכו

אי-אפשר להיות לא כאן ולא שם – בלי חיות קדושה

וגם בלי חיות בענייני רע – כי אם יש קרירות לקדושה,

נעשים מונחים סוף-סוף בטומאת מצרים, רח"ל

בהקב"ה. חיות מביאה עמה חמימות. אבל קרירות – היא היפך החמימות והחיות קדושה. כלומר: הדבר הראשון שצריכים לשבור הוא – הקרירות. כאשר ישנה קרירות לענייני קדושה, מתחילים מזה כל העניינים המנגדים לקדושה. ולכן היתה המכה הראשונה במים – קרירות.

א. מה נעשה מהמים? – הם נהפכו לדם. דם הוא חיות, חמימות, כמו שכתוב²² "כי הדם הוא הנפש". "ויהפכו כל המים אשר ביאור לדם"¹⁹ במקום הקרירות נעשה חמימות, ד"מיניה וביה אבא לשדי ביה נרגא"²⁴.

ה. באיזה מים היתה המכה? – מספרת התורה¹⁹: "במים אשר ביאור"²⁰ – במי נהר הגילוס.

בקרירות ישנם שני אופנים: (א) קרירות לענייני העולם, שבאה מצד הקדושה. (ב) קרירות לענייני קדושה, שהיא התחלת כל הקליפות, כנ"ל.

וכן ישנם שני סוגי מים: (א) מים הבאים מלמעלה, כמו שנאמר²¹: "למטר השמים תשתה מים", שהוא הקרירות קדושה. (ב) מים שמתחת לארץ – קרירות דקליפה. מי נהר הגילוס היו מדרגא הב', ולכן נאמר²²

22 אגדת בראשית פמ"ב. פרש"י עה"ת ויגש מו, 23 פ' ראה יב, כג.
24 סנהדרין לט, ב (כ"ה הלשון בתניא (פל"א). ובגמרא: ניו"ף ביה נרגא).
25 שמות ד, ט.

17 ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ד ה"ב.
18 פל"ד, יו"ד.
19 פרשתנו ז, כ.
20 ראה זח"ב כח, ב.
21 עקב יא, יא.

העולמות – אצילות, בריאה, יצירה, עשייה – שעשייה, שבו הרע גובר, הוא בדוגמת דומם²⁶, וכן הלאה.

מים ודם – הם קרירות וחמימות כפי שהם בדומם, אבל גם בבעלי-חיים ישנו עניין הקרירות. ומוכן, שזהו בעיקר באותם בעלי-חיים שנבראו מהמים. בין עשר המכות – אלו הם הצפרדעים, "ושרץ היאור צפרדעים"²⁷, כמו בכריאת הדגים בששת ימי בראשית²⁸, ועד שצפרדע שטה בנהרות וכו', כמסופר בגמרא ומדרש²⁹, שכדי שעקרב יוכל לעבור את הנהר, מושיבים אותו על צפרדע, והצפרדע מעבירתו את הנהר.

עקרב גם הוא בטבע קר, ותוקף הקרירות³⁰. ומכל-מקום אינו מים, אינו היפך בתכלית מאש, ולכן אינו יכול לשוט. אבל צפרדע היא בריאת המים³¹, היפך האש.

ד. ובזה יובן מה שמצינו רבותא בנוגע לצפרדעים שדווקא הם נכנסו "בתנורין"³², ולכאורה, מהו החידוש בזה?

– חז"ל לומדים מכך שהיתה להם מסירות-נפש³³, שכיוון שהקב"ה ציווה ללכת בכל ארץ מצרים, נכנסו גם בתנורים. אבל אין זה ביאור למה לא היה גם בכינים וערוב. –

אבל על-פי האמור לעיל מובן הדבר: בכך הראו מסירות-נפש בתכלית, אפילו מן הקצה אל הקצה, כמו צפרדעים שהם מן המים – "ושרץ היאור", ואף-על-פי-כן נכנסו בתנורים בוערים – אש, היפך מקצה לקצה.

ט. הצפרדע באה כדי להכות את כל התחום של פרעה, דהיינו הקרירות דקדושה לעניינים של גשמיות וחומריות.

והו העניין בכך שהצפרדעים נכנסו

(26) ראה לקו"ש ח"ו עמ' 108. וש"נ.
 (27) פרשתנו זכח.
 (28) שמור"פ"י, ב.
 (29) נדרים מא, א. קה"ר פ"ה עה"פ (קוהלת ה, ח) ויתרון ארץ.
 (30) ע"ז כה, סע"ב.
 (31) שמור"פ"י, ג.
 (32) פסחים נג, ב. שמור"ר שבהערה 28. וראה זח"ב כט, ב.
 (33) זח"ב קמח, ב. וראה ב"ב נח, א. וראה גם יהל-אור עמ' שנח.

שלמרות שחגוהו בדורות שלפני זה, מכל-מקום לא היה הדבר בגלוי, כי אם ליחיד סגולה בלבד, עד שהגיע הזמן שבו נתגלה ונתפרסם הדבר על-ידי נשיא דורנו, באומרו שעתה הגיע הזמן לגלות ולפרסם עניין זה לכל.

ומזה מובן בנוגע לעניינינו שאפילו אם תמצוי לומר שכ"ק מו"ח אדמו"ר היה נוהג בכ"י אב לעשות איזה עניין של הכנה לראש-השנה, הרי מכיוון שלא ראינו ולא שמענו זאת, מובן שאין זו הוראה השייכת לכל בני הדור.

"בראש-השנה יחליט כל אחד..."

נחתום רשימה זו בהתבטאות בלתי שגרתית של הרבי בנושא דגן. בהתוועדות ר' בתשרי תשמ"ג (תורת-מנחם – התוועדות תשמ"ג כרך א עמ' 56) מגלה הרבי מנהג של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ אך משאיר להחלטת השומעים אם לאמץ מנהג זה בפועל:

כ"ק מו"ח אדמו"ר היה נוהג להזכיר נשמות – בלחש – גם ביום ב' דראש-השנה, ובוודאי נמסר מנהג זה מקבלה מאביו ואביו וכו'.

כ"ק מו"ח אדמו"ר אמנם לא פירסם מנהג זה. אבל היות שסיפר זאת לי בוודאי ידע שסוף-כל-סוף אגלה מנהג זה!

אין הכוונה בפירסום הדברים לקבוע אם זהו מנהג השייך לכל אחד ואחת אם לאו ובראש-השנה יחליט כל-אחד-ואחד כיצד להתנהג בעניין זה.

בהתוועדות אני אומר. אבל כאן, בשולחנו של הרבי (ידאס איז דעם שווערס א טיש"י) אינו רוצה לשנות ממנהגו של הרבי, שלא היה אומר "לחיים" בראש-השנה.

בשבת-קודש פרשת עקב תשמ"ה (התוועדות תשמ"ה כרך ה עמ' 2762) מזכיר הרבי את המנהג שנוהגים בבית-כנסת המקובלים "בית-אל" בירושלים עיר הקודש, שבכ"י במנחם-אב, ארבעים יום קודם ראש-השנה, עושים "התרת נדרים". אמנם מציין הרבי, אין זה מנהג שנתקבל ונתפשט בתפוצות ישראל, כי אם במקום הנ"ל בלבד, מיעוטא דמיעוטא כו', ומוסיף:

וכמו כן לא ראינו הנהגה כזו אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ומזה מובן שאפילו אילו בנוגע לעצמו היה נוהג לעשות בכ"י אב איזה עניין של הכנה לראש-השנה, אין זו הוראה השייכת לכל בני הדור.

והנהגות השייכות לכל בני הדור – פירסם לכול, או שעשאו באופן גלוי, שאו מהווה הדבר הוראה בנוגע לפועל לכל אלו שראו או שמעו על-דבר הנהגה זו, במכל-שכן וקל-וחומר מתורת הבעש"ט שראיית או שמיעת דבר בעולם מהווה הוראה בעבודת ה', ועל-אחת-כמה-זכמה ראיית או שמיעת הנהגה של נשיא הדור. ועד כדי כך, שישנם עניינים שלא נתגלו בדורות שלפנינו ואף-על-פי-כן בבוא הזמן – נתגלו על-ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו. לדוגמא: היום-טוב דח"י אלול,

חטוף ואכול חטוף ושתי

ברוח זו התייחס הרבי לאותו סיפור ממש, בשיחת שבת-קודש פרשת וישלח תשמ"ג ('התועדויות' תשמ"ג כרך א עמ' 584) ואמר ש"חסידים הראו 'קונץ' שאז שנתפרסם עניין זה התחילו כולם להקפיד על נטילת-ידיים ג' פעמים!".

להלן קטעים משיחה זו אשר יש בה כדי להרחיב עוד את המבט על שבו עסקינן. אומר הרבי:

לפני שנתפרסם עניין הנ"ל – היו כמה וכמה שלא ידעו כלל אודות המושג דנטילת-ידיים ג' פעמים; אבל מאז שנתפרסם שיטתו ההידור דנטילת-ידיים ג' פעמים (שכך נהג כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב ני"ע וכו'), הנה למרות שנאמר שצריכים להיות ראוי לזה כו' התחילו כל החסידים לנהוג כך בפועל ממש!

וטעם הדבר (מדוע אמנם התחילו כולם לנהוג כן, הרי נאמר בפירוש שצריכים להיות ראוי לזה כו') מובן על-פי הוראת כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב ני"ע במכתבו הידוע (שנתפרסם על-ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו), שאף-על-פי שעניין הבידורים צריך להיות (בדרך כלל) על-פי סדר והדרגה, הנה בזמן דעקבתא דמשיחא (זמן הבידורים היותר אחרונים) צריכה להיות עבודת הבידורים ללא סדר והדרגה, אלא באופן ד"חטוף ואכול חטוף ושתי", כלומר, כאשר מגיע לידו וביכולתו לפעול ולתקן עניין מסויים, עליו לעשות זאת תיכף ומיד, מבלי הבט על זה שמצד העניין דסדר והדרגה היה צריך לעסוק לכל לראש בעניין אחר.

ובנדון-דין: כאשר שומעים אודות עניין של הידור (נטילת-ידיים לסעודה ג' פעמים רצופות) הנה לכל לראש צריכים לקיים זאת באופן ד"חטוף אכול חטוף ושתי", ומה שצריכים "האלטן דערביי" הנה במשך הזמן ישתדל אמנם להיות במעמד ומצב המתאים לזה, וסוף-כ"סוף אכן יגיע לדרגה כזו.

ואין לחשוש לשינוי הסדר (קיום ההידור בפועל, ורק אחר-כך "האלטן דערביי") כי ידועה הוראת התורה ש"אין מוקדם ומאוחר בתורה!"

ולאמיתו של דבר – יש לומר שזו היתה אמנם כוונת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בפרסום

העניין בשיחה הנ"ל:

בהכירי את כ"ק מו"ח אדמו"ר, עד כמה שהיה "טוב עין יבורך כי נתן מלחמו לדל" הרי לא ייתכן לומר שכוונתו בפירסום והדפסת עניין הנ"ל (אודות נטילת-ידיים ג' פעמים) לשלול ולהזהיר שלא יתנהגו כן עד שיהיו ראויים לו כלומר, שכל הכוונה בפירסום הדברים היא – שאף אחד לא "יתלחטי" בזה שיקבל על עצמו הידור זה כל זמן שאינו ראוי לכך, פשיטא שח"ו לומר כן.

אלא אדרבה: הכוונה בפירסום הדברים היא – להדגיש שמכיוון שכך היתה ההנהגה דנשיא הדור, הרי זו הוראה לכל הדור, כי "גופא בתר רישא אזיל", ולכן, היות שכל אחד הוא חלק מה"גופא" השייך לנשיא הדור (ורוצה ומשתדל להיות שייך ומקושר עוד יותר), הנה כאשר מספרים לו אודות מנהג של נשיא הדור, הרי לכל לראש יודע שגם הוא צריך להתנהג כן,

[ועל-דרך המסופר בגמרא (סוכה לב,ב) בנוגע ל"הדס שוטה" תרי וחד" (שני עלין בעוקף אחד ועלה אחד מלמטה ועולה ורוכב על השנים) – ש"ירב אחא בריה דרבא מהדר אתרי וחד, והואיל נפק מפומיה דרב כהנא", כלומר, מכיוון שרב כהנא – רבו – אמר "אפילו תרי וחד" (שגם זה כשר), היה הוא (בתור תלמידו של רב כהנא) בהדר תרי וחד, ועל-אחת-כמה וכמה בנדון-דין כאשר מדובר אודות עניין של הידור כו'].

אלא שביחד עם זה הדגיש כ"ק מו"ח אדמו"ר הוראה נוספת – שצריכים "האלטן דערביי", כלומר, מכיוון שזהו הידור מיוחד כו', הרי בד בבד עם קבלת הידור זה, עליו להשתדל שיהיה גם ראוי לזה, אבל לא שצריך להמתין עד שיהיה ראוי לזה ורק אחר-כך יתנהג כן בפועל!

ולכאורה, כאן נראה שבכך מתווך הרבי בין השאיפה לנהוג כמו הרבי בכל עניין לבין הצורך להגיע למדרגה זו ["האלטן דערביי"].

לא ראינו - ראייה...

בסעודת יום ב' דראש-השנה תשל"א, בדירת כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב ('המלך במסיבו') כרך ב עמ' קעט), ביקשו מהרבי שיאמר "לחיים". תגובת הרבי היתה:

מקום אצלו, וביכולתו להחליף צירוף אותיות "חמץ" בצירוף אותיות "שמן", ו"מי שאמר לשמן וידליק הוא יאמר לחומץ וידליק"³⁶, ומדוע צריך אתה להתפעל ולצאת מהכלים? כוונת היצר-הרע היא לקרר אותו

היה דם – "ועשה טוב" ולאחרי זה צפרדע – "סור מרע".

יב. אף שסדר זה הוא מלמעלה למטה, מכל מקום, כיוון שכל הסיפורים בתורה הם הוראה

מצד גליא דתורה הסדר הוא בדרך מלמטה למעלה, מן הקל אל הכבד, ואילו מצד פנימיות התורה הסדר הוא להפך – מתחילים מיד באור

המתפעלות אלוקית, ולפעול בו קרירות לקדושה, שזוהו המקור לטומאת מצרים. ולכן יש לזכור שהדבר הראשון שיש לעשות כדי להיפטר מ"מצרים" הוא – "דם", להתחיל לחיות ולהתלהב בעניינים של קדושה.

וכמאמר אדמו"ר מהר"ש³⁷: "די וועלט זאגט אז מ'קען ניש ארונטער דארף מען אריבער, און איך האלט אז מ'דארף לכתחילה אריבער" (העולם סבור שכאשר אי-אפשר לילך מלמטה יש לדלג מלמעלה, ואני סבור שצריכים לכתחילה לדלג מלמעלה).

צריך להיות גם סדר של הליכה לכתחילה למעלה יותר, לגלות ריבוי אור, ואז ידחה כבר החושך בדרך ממילא.

וכשם שצריך לפעול בעצמו את החמימות בקדושה – דם, כך צריך הוא לפעול בעצמו את הקרירות לענייני העולם – צפרדע, שהם הם ב' התנועות ד"סור מרע" – צפרדע, ו"עשה טוב" – דם, ועל-ידי שתי תנועות אלו וענפיהם יוצאים ממצרים.

א. בכלל סדר העבודה הוא – תחילה "סור מרע", ולאחרי זה "ועשה טוב" על-פי המשל הידוע³⁸, שכאשר רוצים לעשות דירה למלך בשר ודם, הרי לכל לראש יש לפנות את כל הדברים המלוכלכים כו', ורק אז אפשר להכניס כלים נאים ולעשותה דירה ראויה למלך.

זהו סדר מלמטה למעלה. אבל מלמעלה למטה הסדר הוא להיפך – תחילה "ועשה טוב" ולאחרי זה "סור מרע", והיינו שמגלים מלמעלה גילויים נעלים ביותר, הפועלים שיהיה "סור מרע".

ומכיוון שהמכות באו מלמעלה, לכן תחילה

ג. מעין זה הוא גם החילוק בין גליא דתורה לפנימיות התורה. מצד גליא דתורה הסדר הוא בדרך מלמטה למעלה, מן הקל אל הכבד; מצד פנימיות הסדר הוא להיפך – מתחילים מיד באור. ובפרט בדורות האחרונים, מגלים פנימיות התורה לכל, ולא מעמידים תנאים ולא דרושים הכנות שהיו דורשים בעבר כדי להתחיל ללמוד פנימיות התורה. היום לומדים פנימיות התורה עם כולם הפצה דווקא, ועל-פי המשל הידוע מאדמו"ר הזקן³⁹ אודות האבן היקרה שבכתר המלך.

36) אג"ק אדמו"ר מהורשי"ב ח"א עמ' תריו. 37) "התמים" ח"ב עמ' מט. אג"ק אדמו"ר

38) תענית כה,ב. 39) ראה לקו"ת בלק ע,ג, ובכ"מ.

דבר מלכות

זוהי הדרך לצאת ממצרים – הדרך של גילוי והפצת פנימיות התורה, החל מהלהט והחיית דקדושה – "דם", ואז תבוא דחיית הרע.

וקטעים מהתנועות שבת-קודש פרשת וארא, מברכים החודש שבט, היתשחיי. יתורת-מנחם – התנועות היתשחיי חלק ראשון (כ"א) עמ' 316-322 – בלתי מוגה

וכאשר שלוש הקליפות הטמאות נדחות לגמרי מגבולו, במילא³⁸ נעשית בקליפת-נוגה עלייה.

ועל-ידי זה פועל את הגאולה הפרטית בנפשו, ולאחרי זה³⁹ גם את הגאולה הכללית,

הפרטית בנפשם (מהנחה בלתי מוגה).
(40) מיכה ז, טו.

מהרי"צ ח"ג עמ' שכו ואילך. ועוד.
(38) תניא פל"ז (מזב).
(39) עי"ז שיהודים נוספים יפעלו את הגאולה

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
שירות הבייתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

ניצוצי רבי

החסידים שכאשר רצה "נאכמאכין" [=לחקות] ולהדר בעניין מסוים, העירו לו שהידור זה אינו שייך אליו, אף שפירסום סיפור כזה יש בו עניין של גנות כו', ואם כן לשם מה צריכים לספר זאת, הרי אפילו "בנגות בהמה טמאה (להבדיל) לא דיבר הכתוב" ועל-אחת-כמה-וכמה בנוגע ל"אדם", ועד לפנימיות דאדם – "אתם קרויין אדם" על-שם "אדמה לעליון!!" אלא מכאן רואים עד כמה גדול הצורך בשליטת עניין זה.

(ב) לאידך גיסא – לאחר שנתפרסמה הנהגה מסויימת, כולל הנהגה כזו שמדגישים ששייכת ליחיד סגולה בלבד, הרי פרסום הדבר מהווה הוכחה שמכאן ולהבא שייכת הנהגה זו לכל אחד ואחד כדמוכח מפירסום סיפור הנ"ל.

תוכן הסיפור הוא שההידור שנטילת-ידיים ג' פעמים שייך ליחיד סגולה בלבד, וראה זה פלא: מאז שנתפרסם סיפור זה – נהגו כל החסידים להקפיד על נטילת-ידיים ג' פעמים. ולא עוד, אלא כל ילד קטן, אם הוא רק משתייך לחסידי חב"ד, נוטל את ידיו ג' פעמים!

[ואם ישנו ילד קטן שאינו נוטל ידיו ג' פעמים – הרי זה סימן שאצל אביו שצריך לחנכו חסר אפילו בעניין דנטילת-ידיים ג' פעמים!!]. ועד כדי כך שהנהגה זו נקבע גם אצל נשים בישראל, אשר למרות שבדורות שלפנינו היו סומכות על ההיתר דנטילת-ידיים פעם אחת בהתחלת היום, מכל-מקום בימינו אלו מקפידות גם הן ליטול ידיהם לפני כל סעודה, ובאופן כזה מחנכים גם את הקטנות, ולא עוד, אלא שגם נשים ובנות מקפידים ליטול ידיהן ג' פעמים! נמצינו למדים שכאשר מספרים ומפרסמים דבר מסויים הרי מכאן ולהבא שייך הדבר לכל.

דברים אלו הביא הרבי להמחיש את הקביעה כי "אפילו עניינים שנכתב עליהם ב'כותרת' (וכיו"ב) שאינם שייכים אלא לרבותינו נשיאנו – הרי עצם העובדה שפרסמו עניינים אלו, מהווה הוכחה שמעת פרסומם נעשו הדברים שייכים לכל ההולכים בדרכיהם ואורחותיהם 'נצח סלה ועד', אף שבתחילה לא היו שייכים אלא לרבותינו נשיאנו בלבד".

באומרו שכונתו שיהיו הדברים מובנים גם לנשי ובנות ישראל.

ונקודת הדברים – שההנהגה בדרכי ומנהגי החסידות, ובכללם גם מנהגי בית הרב, הוא עניין השייך לכל.

ועוד זאת שעניין זה מסייע גם לגרש את החושך כפול ומכופל שבעולם, שהרי מעט אור דוחה הרבה חושך, אפילו מעט אור, בבחינת "פתחו לי כחודה של מחט", אבל מעט אור על-כל-פנים מוכרח להיות, יהיה עניין זה, אפוא, ה"מעט אור" שידחה את החושך.

הרבי מוסיף ואומר:

האמור לעיל הוא בנוגע למנהגים בכלל. ובפרט בנוגע למנהגי חתונה – הרי זה בוודאי נוגע לכל-שהרי בנישואין צריך להתגלות כוח האין-סוף ב"דור ישרים יבורך", וכיון שהתגלות כוח האין-סוף נמשכת על-ידי נשיא הדור, לכן נוגע יותר שתהיה ההנהגה במנהגי בית הרב.

הדיוק במנהגי החתונה – כבכל המנהגים בבי סוגים הנ"ל שהם מדוייקים ביותר – הוא עד כדי כך שדייקו אפילו בנוסח ההזמנה.

תלוי אם העניין "שייך" אליו

בהזדמנות אחרת (שבת-קודש פרשת תצווה תשמ"ה – 'התוועדות' תשמ"ה כרך ב עמ' 1324) דן הרבי בסוגיה זו באופן שונה ומורכב מעט יותר. הרבי סיפר סיפור ידוע, ש"סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר (מהרי"צ) על אחד החסידים שהוזמן לסעוד על שולחנו של כ"ק אדמו"ר נ"ע, וכאשר התארח הנ"ל נטל את ידיו לסעודה ג' פעמים כפי שנהג כ"ק אדמו"ר נ"ע – העירו על זה שאף שכונתו רצויה מכל-מקום בנוגע למעשה בפועל אין כל עניין לעשות הידור מסויים כל זמן שעדיין לא הגיע לדרגה זו".

מסיפור זה למד הרבי שני דברים:

(א) אין כל עניין "לחקות" ("נאכמאכין") איזה הנהגה או הידור כו' כל זמן שאין הדבר שייך אליו, וכל כך נוגע להבהיר ולשלול עניין זה – שמפרסמים בדפוס סיפור על אחד מגדולי

להתחיל בשעה התשיעית ולסיים כמה שעות לאחר חצות...

צריך להבטיח ("באוורענען") שלא יהיה החשש האמור.

אפילו בנוגע לעניין חיצוני כותב הרבי בשנת תשמ"ח (לקוטי שיחות כרך טל עמ' 357): "...מהדברים שאין שמים להם לב כלל וכלל: כתביד כל נשיאי חב"ד הכי ברור ופשוט" (דבר שיש לו שייכות ליכתב נאה, עיין שם).

מעט אור דוחה הרבה חושך

השיחה המרכזית ביותר בנוגע להעתקת מנהגי רבותינו נשיאנו נאמרה בשבת-קודש פרשת וישלח תשי"ד (חלקה הראשון הוגה על-ידי הרבי ונדפס בידידש כהקדמה לספר המנהגים ולאחר מכן ב'תורת מנחם – התוועדות' כרך י' עמ' 196-198):

מנהגי בית הרב מחולקים לשתיים: (א) מנהגים כלליים, מנהגים שפירסומם ברבים, (ב) מנהגים פרטיים, מנהגים שנהגו בחשאי. בשנים האחרונות לחיים חיותו בעלמא דין גילה כ"ק מו"ח אדמו"ר ריבוי מנהגים, גם מאותם מנהגים שנהגו בחשאי.

בהכירו את היחס, את הרצון לקיים את דבריו, והפרסום שיקבלו הדברים – לא היה זה סתם עניין של "דרוש וקבל שכן", אלא עניין של הוראה בנוגע לפועל. והיינו, שכל אלה שהגיע אליהם הודעת המנהגים, יתחילו גם הם, לאחר הכנה במידה ידועה, להתנהג כן בפועל. וגם – על יסוד ה"כלל גדול בתורה" "ואהבת לרעך כמוך" שהם ימסרום לאלה שעדיין לא יודעים אודותם, שגם הם יתנהגו כן.

ובדוגמת כללות תורת החסידות, שאינה עבור כיתה או חלק מבני ישראל, אלא עבור כל בני ישראל (כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם אדמו"ר הזקן) כן הוא גם בנוגע למנהגי דרכי החסידות.

והגם שמבואר בקונטרס העבודה שאין להתפס ("מידארף זיך ניט אנכאפן") להידורים שלא שייכים אליהם, ומה גם שלפעמים ישנו גם חשש שיעשה מההידור עיקר, ועל העיקר לא ישם לב כדבעי – מכל-מקום, אותם עניינים שגילו והגיעו אליו, בהשגחה פרטית, קרוב לודאי שזוהי הוראה מלמעלה שעניינים אלו שייכים אליו (וכמובן –

והטענה שכיוון שעדיין אינו בשלימות בעניינים פחותים יותר, אינו שייך לעניינים נעלים – הרי המענה על זה במכתבו של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב): נ"ע (על זה שייסמוך לפלטיריי שלך לא הורשת): "בהדי כבשא דרחמנא למה לך". כל עניין שמזדמן לידו, צריך לעשותו. אילו לא היה הדבר שייך אליו, לא היו מומינים לו מלמעלה דבר זה, ובפרט אותם העניינים שהרבי גילה אותם, כנ"ל, באופן של פירסום והפצה עד ל"חוצה".

וכללות העניין בזה שיש עניינים שפעם היו עושים אותם רק רבותינו נשיאנו, ובכך היו מוציאים ידי-חובה את כלל ישראל, אבל עכשיו, לאחר שרבותינו נשיאנו גילו עניינים אלו, צריך כל-אחד ואחד לעשותם בעצמו.

ועניין זה הוא בהתאם להידוש של חסידות חב"ד שלא להסתמך על הרבנים, אלא שתהיה גם העבודה בכוח עצמו.

ממשיך הרבי ואומר:

וזהו שמצינו כמה וכמה עניינים שבעבר היו עושים אותם רק יחיד סגולה ולא כולם (מפני שכאשר עושים עניין מסויים צריכים להיות שייכים אליו, וכנ"ל), ואילו עתה, לאחר שנתפרסמו הדברים, הרי זה נתפשט ונתקבל אצל כולם.

ולדוגמה – המנהג בנטילת ידיים לסעודה – לשפוך מים על כל יד ג' פעמים ולאחוז את הספל במגבת – הנה כאשר פעם שאל משהו אם לנהוג כן, ענו לו שאין זה שייך אליו, ואילו עתה נתפשט המנהג אצל כל החסידים כדבר פשוט.

ועד – כפי שמעתי – שיש בתים שגם נשי ובנות ישראל מהדרות ליטול ידיהן באופן האמור ("מיט א האנטוך אויף דער פלייצע"...)! הידור שבכמה חוגי בני-ישראל ("ידי עולם-שע"י) לא הגיע לעת עתה אפילו לרבנים – הגיע אליהן, כיוון שגדלו ונתחנכו בבית חסיד.

וכאמור, שמהגי החסידות הם כמו תורת החסידות, והרי גם בנוגע לתורת החסידות השתדל כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנים האחרונות לפרסם מאמרים ושיחות (שבהם נתבאר עניינים בתורת החסידות וכמהגי דרכי החסידות) באידיש,

החושך עצמו מוכיח שתיכף מגיע אור הבוקר...

מדוע גם הלשון "והבאתי", האמור על לעתיד-לבוא, נאמר בגאולת מצרים?

פרשת השבוע, פרשת וארא, מתחילה לדבר אודות הגאולה, ולא רק אודות הגאולה ממצרים, אלא גם אודות הגאולה העתידה: ידוע שר' לשונות של גאולה שנאמרו בפרשתנו, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, הם כנגד ד' הגאולות, מגלות מצרים ושאר הגלויות. ומזה מובן, שהלשון "והבאתי" מורה על עלייה יותר בהגאולה דלעתיד לבוא, שנחלקת בכללות לימות המשיח וחד חרוב וכ"ו.

ומזה שגם הלשון החמישי אמרו הקב"ה בגאולת מצרים, מובן, שהחל מיציאת מצרים התחילה כבר הגאולה העתידה ככל העניינים שלה, והוא על-פי פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שהחל מיציאת מצרים נוסעים אל הגאולה דלעתיד. [...]

והעניין בעבודה: כאשר יודעים שהגאולה כפי שהיא בתכלית העילוי ישנה כבר עתה, ואין זה אלא שצריכה להתגלות, אזי נקל יותר לעמוד בכל ההעלמות וההסתרים שבעולם הזה בכלל, בזמן הגלות בפרט, ובדורות האחרונים בפרטי פרטיות.

כלומר: נוסף על הידוע שכל המניעות ועיכובים שישנם על ענייני תורה ומצוות, אינם מציאות אמיתית חס ושלום, כי אם העלם והסתר בכדי לעורר כוחות עמוקים יותר בעבודת ה', הרי יתירה מזה, שמצד הגאולה שבאמת לאמיתו נמצאת היא כבר עתה, נתבטלו כבר גם ההעלמות וההסתרים.

וכאשר יודעים שאין זה אלא דמיון בלבד, ולא מתפעלים מזה, אלא הולכים בתוקף בענייני קדושה אזי מתבטל ההעלם גם לעיני בשר, ונעשה "לטב עביד", ואז נעשה גם העניין ד"גם זו לטובה".

בחודש שבט היתה העלייה של כ"ק מו"ח אדמו"ר. והנה, מבואר באגרת-הקודש מאמר הזוהר "צדיקא דאתפטר אשתכח ככולהו עלמין יתיר מבחיהו", לפי שגם בחיים חיותו בעלמא דין היו חייו "חיים רוחנים, שהם אמונה יראה ואהבה", אלא שבהיותו בעלמא דין היו ההגבלות והצמצומים שמצד הגוף, מה-שאינ-כן לאחר ההסתלקות בטלו ההגבלות כו', ולכן אשתכח יתיר.

אמנם זהו בפנימיות העניינים, אבל בחיצוניות – לא ניכר שזוהי באה טובה בהפצת המעיינות חוצה שזוהי ההכנה לגאולה העתידה, ואדרבה, ההעלם וההסתר הולך ומתגבר.

ועל זה בא הלימוד וההוראה מפרשת השבוע – שהסדר הוא שקודם הגאולה נעשה ההעלם וההסתר גדול ביותר, כשם שקודם אור הבוקר נעשה החושך גדול ביותר, כך, שהחושך עצמו מהווה ראייה שתיכף ("אט אט") מגיע אור הבוקר, וכנ"ל שהגאולה ישנה כבר החל מיציאת מצרים, ובפרט עתה, שמצד גודל החושך רואים שזהו כבר סוף זמן הגלות, וכדברי הרבי שצריכים כבר לצחצח את הכפתורים של מלבושי החיל שילך אל הגאולה לקראת מלך-מלכי-המלכים הקב"ה, והוא בראשם.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת וארא, מברכים החודש שבט ה'תשי"ד;

תורת מנחם – התוועדות ה'תשי"ד חלק ראשון (ז), עמ' 322-326 – בלתי מוגה)

והלכת בדרכיו

"אף שלכאורה אין זה סדר לחקות את הנהגת הרבי בכל ענייניו – הרי, ראינו גם אצל חסידים הראשונים, שבעניינים הקשורים עם דיוק וזהירות יתרה, שראו אצל הרבי, היו גם הם נוהגים כן" □ האמנם ראו לחקות כל מנהג ומנהג של הרבי? האם יש הבדל בין מנהגים שהרבי פרסם לבין כאלה שנהג בינו לבין עצמו? □ רשימה ראשונה, בהתקרב היום הקדוש י' בשבט

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

כפי שמצינו בשולחן-ערוך של רבינו הזקן כמה שיעורים: עד שיסיח דעתו, ב שעות, וכיוצא בזה ואף-על-פי-כן התעטף בהטלית שלו ללא ברכה.

ואף שהיה יכול להתעטף בטלית שאולה שאין מברכים עליה מכל-מקום התעטף בהטלית שלו דווקא, וללא ברכה, להורות שאין צורך לברך עוד פעם גם לאחר שיעור הפסק.

בשעת הברית-מילה הבחנתי ש"כ"ק מו"ח אדמו"ר שהיה הסנדק נראה חיור ולבן מאד, ובשעת החיתוך, הפנה כ"ק מו"ח אדמו"ר את ראשו כמי שלא היה יכול להסתכל על הדם.

ולעיר על הפלא שבדבר – שהרי כ"ק מו"ח אדמו"ר היה שוחט, ואף-על-פי-כן, הפנה את ראשו כמי שאינו יכול להסתכל על דם.

ועוד באותה הזדמנות (שם עמ' 278):

כמו כן הבחנתי שבמשך כל זמן הברית-מילה ה"י כ"ק מו"ח אדמו"ר מרחש בשפתיו ("געשעפטשעט מיט די ליפן") בלחש – אינני יודע מה אמר בשעת מעשה, אבל הבחנתי שאומר משהו.

אחר-כך שאלתי את כ"ק מו"ח אדמו"ר ואמר מה אמר בשעת הברית-מילה, (כ"ק אדמו"ר חיך ואמר): והוספתי, שזהו דבר הנוגע לפועל, שאם יכבדונו פעם בסדקאות אדע מה צריכים לומר... אבל כ"ק מו"ח אדמו"ר לא השיב לי.

על ראשית תקופת רישום המנהגים על-ידי הרבי סיפר הרבי עצמו בו' באדר שני תשי"א ('תורת-מנחם – התוועדות' כרך ב עמ' 277):

שאלתי פעם אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות מנהגים – למה לא רשמו אותם? והשיב לי: לא היו מונחים בזה ("מאיז ניט געלעגן אין דעם"). ושאלתי: הרי ישנם ריבוי עניינים הנוגעים לפועל וצריכים לידע איך להתנהג? והשיב: באמת חבל ("יעס איז טאקע א שאד") שלא רשמו אותם. ולכן, כשראיתי איזה מנהג אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר, ציינתו ברשימה. והשייך גם לרבים, הבנתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר שכדאי לפרסם ברבים.

"דבר הנוגע לפועל"

עד כמה אפשר לדייק ולפלפל, עד כדי הסקת מסקנות (ולפעמים גם חלקיות), ניתן ללמוד ממה שסיפר הרבי בהמשך לדברים הנ"ל (שם):

פעם [בשנת תרצ"ה] נודמן לי להיות בברית-מילה, שבה נתכבד כ"ק מו"ח אדמו"ר בסנדקאות, וציינתי ברשימותי כמה הנהגות: כ"ק מו"ח אדמו"ר ציווה להביא הטלית שלו, והתעטף בה ללא ברכה. הברית-מילה היתה כשלוש-ארבע שעות לאחר תפילת שחרית, לאחר כל השיעורים של הפסק –

שכבר היתה פתיחת הדרך בזה על-ידי אדמו"ר נ"ע – לכל יהודי, ועל-אחת-כמה-זכמה בראש-השנה של שנה מיוחדת תשי"ג, תהא שנת ניסים, צריך ההידור החדש להיות באופן שלא בערך (באופן ניסי) לגבי עבודתו הקודמת.

עניינים הקשורים עם זהירות יתרה

גם בעניין אחיזת ד' מינים בסוכות – התבטא הרבי בסוכות תשמ"ח ('התוועדות' תשמ"ח כרך א עמ' 244-245):

מכיוון שבפועל ממש נהג כ"ק מו"ח אדמו"ר באופן האמור (מאיזה טעם שיהיה) – הנה כמה וכמה מהחסידים שדייקו להתבונן בהנהגתו התחילו גם לנהוג כן (ליטול לאמירת הלל רק הלולב ומיניו, ולצרף את האתרוג רק בעת הנענועים, וגם לבדוק האתרוג לאחר הנענועים כו), כמנהג הרב.

[ולעיר, שאף שלכאורה אין זה סדר "לחקות" את הנהגת הרבי בכל ענייניו – הרי, ראינו גם אצל חסידים הראשונים, שבעניינים הקשורים עם דיוק וזהירות יתרה וכיוצא בזה שראו אצל הרבי, היו גם הם נוהגים כן].

"לומר בלשון רבו"

בליל ב' דהג הפסח תשי"א ('תורת-מנחם – התוועדות' כרך ג עמ' 16-17) אמר הרבי:

אם הדברים אמורים בנוגע ללשון רבו... שגם אז "חייב אדם לומר בלשון רבו", בנוגע ללשון רבו שהוא מצד המעלה והשלימות, על-אחת-כמה – וכמה ש"חייב אדם לומר בלשון רבו" – צריכים כל התלמידים, המקושרים והשייכים אל הרבי – להתנהג בסדר הנהגה של הרבי.

גם אלה שיש להם איזה שייכות על-כל-פנים אל הרבי, כלומר, אלה שזכו שהרבי הכניסם אליו ל"יחידות", וזכו לשמוע מהרבי מילים ספורות ("יעטלעכע ווערטער"), אם בעניינים רוחניים או בעניינים גשמיים... נעשה היחס של כל אחד ואחד מהם אל הרבי באופן שהרבי הוא "רבו", ובמילא, חל עליו החיוב "לומר בלשון רבו" (ובפרט "לשון רבו" שהוא מצד המעלה והשלימות, כנ"ל), להתנהג בסדר ההנהגה של הרבי.

ובנידון דידן, בנוגע לעריכת הסדר השני – שיש

(ויסיים כ"ק אדמו"ר): "נו, אינני יודע אמנם מה אמר, אבל יודע אני על-כל-פנים שהיה אומר משהו".

חסידים משתדלים להידמות לרובם

במכתב מ"ג באייר תשי"ד (אגרות-קודש כרך ט עמ' לא) מציין הרבי:

בין חסידים לרבותיהם, משתדלים בסגנון מכתביהם והליכותיהם בכלל, להדמות לרובם, וכבר ידוע הצחות בזה, על-פי מאמר רו"ל (סוטה י"א ע"א): אחרי ה' אלוקיכם תלכו – וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכנה וכו' מה-שאי-כן תלמיד אחר רבו. ודוגמה אופיינית בזה הוא מהידוע, שמעתיקים של כתבים ומאמרי דא"ח לדורותיהם השתדלו לחקות בכתב-ידם את כתב-ידו של הרבי, עד שלפעמים תכופות נהג גם מבלי לעיין בגוף המאמר, יש להכיר מכתב-היד עצמו, אם היה זה מעתיק בדורו של אדמו"ר האמצעי או אדמו"ר הצמח-צדק וכו'.

[ואכן בספר התולדות אדמו"ר מהר"ש (שכידוע נערך על-ידי כ"ק אדמו"ר) עמ' 9 מובא מדברי המהר"ש לבנו הרש"ב: "בחורף ההוא נתן לי הוד כ"ק אדמו"ר – מספר הוד כ"ק אדמו"ר לכ"ק אדמו"ר – הביכעל שורש מצוות התפילה בכתב-יד-קודשו ללמוד קודם הבר-מצווה, ואנוכי העתקתי אותו לעצמי, בכתב ידי, והרגלתי עצמי לכתוב תמונות האותיות כתבנית כתב-יד-קודש כ"ק אדמו"ר"].

סיפור של נשיא הוא נתינת-כוח

ואפילו הוראות שבסיפור – ראה בשיחת ימים הראשונים דשנת תש"נ (ספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 14; 'התוועדות' תש"נ כרך א עמ' 17):

ובכדי להביא זאת תיכף בעיניו של מעשה בפועל – ייקח כל אחד ואחד על עצמו הידור נוסף בקיום המצוות, בהתאם למה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, ש"כ"ק אדמו"ר (מהורשי"ב) נהג לקבל על עצמו הידור נוסף לפני כל ראש-השנה", שסיפור זה ובפרט של נשיא הוא הוראה ונתינת-כוח ובפרט